

A könyvet minden iskola tanári könyvtárának be kellene szereznie, ahogy a „Család, gyermek, ifjúság” folyóiratnak is a tanári szobák folyóiratai között a helye (a szerkesztőség postacíme: 1300 Pf. 214. Tel.: 4656020, Fax: 465 27). Javasoljuk továbbá a fordító meghívását is tantestületi értekezletekre.

Gyermekvédelmi kiskönyvtár, Pont Kiadó /H-1300 Budapest, Pf. 215. Tel/fax: (36-1/1688058), Budapest, 1996. 172 p.

*

Imre Éva: Segédkönyv a magyar nyelv tanításához

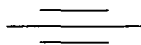
– TOLLBAMONDÁS GYŰJTEMÉNY –

A kötetet *Imre Éva a Kárpátaljai Pedagógus-Továbbképző Intézet* szaktanácsadója, referense állította össze. A tollbamondás szöveggyűjtemény a helyi általános iskola 8-9. és a középiskola 10-11. osztályai számára készült. Imre Éva az anyag összeállításakor a szövegek témakörének változatlanságára törekedett. A könyv egyaránt tartalmaz anyanyelvi, irodalmi és természettudományi írásműveket. A gyűjtemény célja a helyesírás tanításának segítése.

Az anyanyelvi nevelésnek, oktatásnak fontos része az új helyesírási szabályzat tanítása és elsajátítása. A gyakorlókönyv nem követi sem az akadémiai helyesírási szabályzat, sem az érvényben lévő ukrain iskolai tanterv felépítését; főként a szabályok alkalmazását, begyakorlását, valamint a kibocsátó és az érettségi vizsgákra, kiejtési és anyanyelvi versenyekre való felkészülést segíti elő.

Nem szerepel benne konkrét feladat-meghatározás, s ez bizonyos szabadságot ad a pedagógusnak, lehetőséget nyújt a szöveganyag különböző célú felhasználására: grammatikai, szövegtani, stilisztikai elemzésekre, valamint az ismeretek ellenőrzésére is. A gyakorlószövegekből kivethetők részletek vagy mondatok részleges, illetve komplex elemzés céljára. A szövegek zöme átdolgozott, rövidített alakban került a gyűjteménybe a terjedelem miatt. A könyv ismertetője gratulál a szép válogatáshoz.

A mű a Kárpátaljai Magyar Könyvek 90. kötete. Sorozatszerkesztő: Dupka György. Készült a Patent Rt.-ben. 294013 Ungvár, Gagarin u. 101.

DR. NAGY ANDOR
Eszterházy Károly Tanárképző Főiskola
Eger

Jelenünk nevelélméletének újabb forrásai

A nevelélmélet oktatói és kutatói, nem különben a pedagógusok széles tábora a rendszerváltozás kezdetén örömmel fogadták a neveléstörténész dr. *Mészáros István* professzor kis neveléstanát, és várták a folytatást, remélve, hogy a nevelélmélet művelői is közelesem hallatják hangjukat.

Dr. Bábosik István professzor előbb *A nevelés folyamata és módszerei* c. munkájával, majd társszerzőként *dr. Mezey Gyulával, Neveléstan-ával* tette le voksát.

Közben az Új Pedagógiai Szemle számos olyan tanulmányt közölt, amely hasznosítható volt mind az oktatásban, mind a kutatásban, de joggal reménykedhettünk olyan szerzőkben, szerkesztőkben, akik vállalják jelenünk neveléstudományának megfogalmazását és közreadását.

Örömmel nyugtázható e témában megjelent két kézikönyv és egy neveléstudomány mint az utóbbi hónapok, évek terméke.

A szerző számára is újszerű feladatot jelentett az a vállalkozás, amelyet a didaktikával foglalkozó – elsősorban erről ismeretes – *dr. Nagy József* professzor 1996-ban tett közzé *Nevelési kézikönyv-ével*. Elsősorban a praktikum számára íródott e mű, azzal a céllal, hogy segítse a személyiségfejlesztő programok készítését, s ez rendkívül aktuálissá tette megjelenését. Kár, hogy mindmáig kevesen ismerik, így a felhasználhatósága is lényegesen szerényebb, mint az megilletné.

Jellemző, hogy a neveléstudományi tanszéken naponta keresnek meg levélben, telefonon és személyesen is, hogy eligazítást, tájékoztatást kérjenek a helyi nevelési programok készítéséhez. Idevágó irodalom iránt érdeklődnek, holott *dr. Nagy József* könyve valóságos tárháza a publikációknak is!

Az ún. bemeneti szabályozás jelenünkben sajátosan jelenik meg, növelve „az iskolák mozgásterét és felelősségét”, alkotóvá téve az iskolavezetőket, a pedagógusokat, akik az intézetük feltételrendszerét, sajátosságait figyelembe tudják venni, egyedi programot, tantervet is képesek készíteni.

Dr. Nagy József professzor újabb könyvében a bemeneti szabályozást tartalmakra, pedagógiai tevékenységre, tanulói tevékenységre és a tanulóban létrejövő pszichikus rendszerekre, komponensekre vonatkoztatja, az utóbbiakat állítva középpontba. Személyiségfejlesztő feladatként az értelem kiművelését, a segítő, illetve az egészséges és kulturált életmódra nevelést, valamint a szakmai képzettség megalapozását jelöli meg.

A kötet első ábrája a személyiségfejlesztés feladatainak tervezéséhez ad mintát, évfolyamokra, szinterekre, tantárgyakra bontva a feladatokat. A szegedi Mozaik Oktatási Stúdió által megjelentetett kézikönyv a szerző által kialakított táblázat „kitöltéséhez” ad korszerű tartalmat, illetve „azt kívánja elősegíteni, hogy az iskolák, a pedagógusok nevelési rendszerük, pedagógiai programjuk kidolgozásához, továbbfejlesztéséhez támpontokat kapjanak, hogy a saját meggyőződésük és lehetőségeik figyelembevételével a nevelési feladataikat megválaszthassák” (14. oldal).

Dr. Nagy József újszerű felfogáson alapuló nevelési kézikönyve felhasználását fokozza a fejezetek végén megjelenő ajánlott irodalomjegyzék is. A kötet végi tárgymutató segíti az eligazodást.

Dr. Bábosik István professzor újabb vállalkozása olyan kötet szerkesztése volt, melynek szerzői az általa vezetett tanszék munkatársai, akikkel együtt mintegy 300 oldalon megjelentette a *modern nevelés elméletét*. A cím elgondolkodtató, de a szándék nemes, segítőkész, az új alkotás jól felhasználható, felhasználandó a pedagógusképzés és továbbképzés folyamatában, az igényes pedagógiai munkában.

A szerkesztő a kézikönyv előszavában azzal indokolja kötetének megjelenését, hogy „a szakirodalom többnyire kevés támpontot ad ahhoz, hogy az egyes XX. századi nevelési koncepciók, valamint a rájuk épülő megoldásmódok hatékonyságát, szakszerűségét, azaz pedagógiai értékeit vagy hiányosságait biztonságosan megítélhessük”. E megállapítás vitathatatlan, éppen ezért nagy érdeklődéssel ismerkedtünk a kötetben a nevelés értelmezéseinek változásaival, a XX. század legnagyobb hatású nevelési koncepcióinak elemzéseivel, a nevelés elméletének és gyakorlatának fejlődési irányjaival.

A kötet az ELTE 10 oktatójának és kutatójának tanulmányait tartalmazza öt fejezetbe rendezve. Az előszót követően a XX. századi nevelési modellek elemeivel és változataival ismerkedhet meg az olvasó, majd a XX. századi neveléstudományi modellek pedagógiatörténeti előzményeivel. Ezt követően találkozhatunk a tárgyalt neveléstudományi jellegzetességeivel, a XX. századi nevelési gyakorlat jellemzőivel, végül a nevelés elméletének és gyakorlatának perspektíváival.

Dr. Bábosik István professzor mint szerkesztő, valamint az első és utolsó fejezet szerzője egyaránt elismerésre méltó munkát végzett. A kötet megjelenítése akkor, amikor a helyi pedagógiai programok és anterek készülnek, valóságos teitalálát! Bárcsak élének is az iskolák, a pedagógusok e lehetőséggel!

Bábosik professzor az első tanulmányában a nevelélméleti modellek elemeit és változatait mutatja be századunkban, majd közli a már általunk is oktatott, tőle kölcsönözött optimális nevelési modell körvonalait. *Szabolcs Éva* a klasszikus nevelési modell megjelenését mutatja be Comenius és Herbart munkásságában.

Schaffhauser Ferenc előbb a XX. századi nevelési céltípusokról ír, majd az optimista nevelési perspektívákról. *Molnár Mária* az irányított és a szabad nevelés dilemmája címmel közli tanulmányát. *Kárpáti Andrea* bemutatja a befogadásra és aktivitásra épülő nevelési folyamat-koncepciók jellemzőit, majd érdeklődést keltő dolgozatot olvashatunk tőle az esztétikai nevelés reformkori kitüntetett szerepéről. *Mikonya György* az intellektualisztikus és naturalisztikus hatásszervezési modellekről fejt ki véleményét a XX. századi nevelélméletben.

Dr. Zrinszky László professzor az első tanulmányában a pedagógusszerep modelljeit mutatja be, majd rendkívül érdekes tanulmányt olvashatunk tőle a következőkben a nevelés antipedagógiai felfogásáról. *Réthy Endréné* a motiváció elméleti modelljeit közli a reformpedagógiában. *M. Nádasi Mária* a reformpedagógia nevelési-oktatási intézményeinek tanulói tevékenységrendszeréről fejt ki véleményét.

Kitüntetett érdeklődés várható *Széchy Éva* elemző, a közelmúltat értékelő, a komparatív pedagógiában is jól hasznosítható tanulmányát illetően is, aki a szocialista nevelés innovációs törekvéseit tárja olvasói elé a tőle megszokott módon.

Meglehetősen szokatlan, hogy e kötetben a kiadó utószavát is olvashatjuk, amely minősít is, és a szerzőkkel együtt reméli, hogy „nem csupán megtanulásra szánt anyagot készítették, hanem feldolgozásra, gyakorlati alkalmazásra is méltó ismereteket közvetítettek”.

A *dr. Bábosik István* professzor kezdeményezte és szerkesztette tanulmánykötet jegyzetekkel fejeződik be, amely egyben további forrásul szolgál.

A legfrissebb *Nevelélmélet dr. Gáspár László* professzor munkája, amely főiskolai jegyzetként jelent meg Budapesten az OKKER Kiadónál. A kis neveléstan, illetve a Neveléstan után ez az első olyan könyv, amely címében is vállalja a korábit.

A szintőlinc és a sarkadi szinte klasszikussá vált kísérletek szerzője, irányítója, a Körösi Csoma Sándor Tanítóképző Főiskola professzora újabb jelentős alkotása több szempontból is figyelmet érdemel.

Már a könyv előszava is arra utal, hogy a szerző hű maradt önmagához, „hosszú és küzdelmes elméleti és gyakorlati útkeresés árán” érkezett el ahhoz a felismeréshez, hogy „a pedagógia lehetséges forradalmát – gyökeres megújulását – csak a szintéziskeresés talaján és keretei között lehet megalapozottan elgondolni és megvalósítani.”

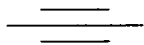
Dr. Gáspár László a szintézis pedagógiájának ún. belső centrumát a „nevelő-fejlesztő reáltevékenységek átfogó rendszerében” látja.

A jegyzetet a szerző tankönyvnek tekinti, amely sajátosan spirális-teraszos felépítésű. Újszerű tanulástechnikai szempontból is 10 fejezetre tagolt munka. A fejezetek tanulmányozását segítő közli előbb a szerző a megértéshez szükséges fogalmakat, fogalomcsoportokat, majd kifejti a tárgyat, összefoglalja a lényegét, az érdeklődőbb hallgatók számára kiegészítő megjegyzéseket fogalmaz, végül közli a felhasznált irodalmat.

Dr. Gáspár László az első fejezetben közli a nevelélmélet tárgyát, és elhelyezi a teóriát a neveléstudományok rendszerében. A következő fejezetekben az emberformáló, illetve a negatív emberalakító folyamatokról olvashatunk. A negyedik fejezet a nevelés szükségességéről és lehetőségéről szól, majd a nevelés alapkérdéseire kapunk válaszokat. A nevelés helyi rendszere és a rendszer működési-fejlesztési dimenziói, a nevelő-fejlesztő tevékenységek átfogó rendszere megfogalmazását követően, az utolsó két fejezet a nevelőhatás és a nevelés eredményéről olvashatunk a tankönyvben, amelyet értelmező kisszótár tesz még értékesebbé.

A szerző, az általa már 1968-ban is kifejtett, majd 1977-ben módosított tevékenységi területeket állítja továbbra is középpontba, amelyek talán jelenünkben lettek igazán aktuálisak.

A neveléstudomány újabb forrásait nagyon várta a szakma, a kutatók és az oktatók egyaránt. Köszönet a szerzőknek, a szerkesztőknek, a kiadóknak e munkák megjelenéséért.

DR. ORMÁNDI JÁNOS
Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Szeged

Dr. Farkas Olga: Szemléletformáló

– AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS TANULÁSA –

Sokféle mozgalom és műhely létezik napjainkban, ahol a tanárjelöltek és a gyakorló pedagógusok hasznos ismereteket, módszereket sajátíthatnak el a személyiségfejlesztés témakörében. A könyv a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Neveléstudományi Tanszékének a törekvéseit mutatja be. A Nemzeti Alaptanterv alapelveivel és követelményrendszerével összhangban, az Ember és társadalom műveltségterület megvalósítását segítő *Együttműködés tanulása* elnevezésű részprogram célját és eszközrendszerét írja le. A szerző érzékelteti a program születésének meghatározó elemeit és főbb állomásait.

A Neveléstudományi Tanszék komoly erőfeszítéseket tett, hogy a fejlődés ígéretével meghonosítson egy-egy nyugatról származó koncepciót. Ám a tanszék ilyen irányú törekvése mindannyiszor korlátokba ütközött. Minduntalan azt tapasztalták a kollégák, hogy az iskolák szellemiségét rövid idő alatt nagyon nehéz áthangolni. A hagyományos működési keretbe nehezen, igen nehezen tudtak csak beilleszteni bármiféle elképzelést, amely a megszokottól különbözött. Mindinkább az volt a benyomásuk, hogy ami működik Amerikában, Hollandiában, kevésbé vagy csak szűk rétegre vonatkozóan működik Magyarországon. Egyre több végzős tanítványtól az a visszajelzés érkezett, hogy szép és jó, amit tanultak, de nem sokra mennek vele a „valós életben”. A tapasztalatok alapján a külföldi programokat adaptálni igyekvőkben megfogalmazódott az az igény, hogy nem hagyhatják figyelmen kívül a magyar mentalitást, a kialakult szokásokat, a jól vagy rosszul bejáratott, mindenestre élő és létező mechanizmusokat. Köznyelven fogalmazva a „magyar valóságot”. Így született meg az ötlet, hogy bármennyire is nagy a külföldi fejlesztő programok választéka, bármennyire is nagy a csábítás, talán a mindennapok gyakorlatában próbálkozhatnának egy hazai terepen kifejlesztett program életre hívásával. Az ötletet hamarosan tett követte. A 90-es évek közepén a pedagógia szakos, posztgraduális képzés hallgatói körében szervezett tájékoztató-puhatoló-kísérletező jellegű foglalkozáson a résztvevők azt a feladatot kapták, hogy elevenítsék fel az addigi működési praxisuk legeredményesebb, legsikeresebb tevékenységét. Feltárták, hogy milyen eljárások, módszerek, eszközrendszerek váltak be. Összegezték, mi volt az a momentum, amely szerepet játszott abban, hogy a tanulási folyamat, a problémamegoldás, a konfliktusok kezelése konstruktív irányba haladt. Egy eszményített továbbképzési elképzelést alkottak meg, amelyben mindannyiójuk legjobb formája jelent meg. A Neveléstudományi Tanszék és a fejlesztő munka iránt elkötelezett kollégák között kialakult intenzív munkakapcsolat segített egy „saját” programot kialakítani, egy kelet- és közép-európai variánst kiérlelni, amelyet a gyakorló pedagógusok sajátjuknak éreznek, nem idegenkednek tőle.

A *Szemléletformáló* című könyvben az olvasók számára nyomon követhető, hogy a szemlélet- és viselkedésváltás hosszú folyamat eredménye. Sok különböző élmény, tapasztalás kell ahhoz,